

Μάθημα 67ο

Ἡ καταδίκη τῆς γυναίκας.

Καὶ τῇ γυναικὶ εἶπε· πληθύνων πληθυνῶ τὰς λύπας σου καὶ τὸν στεναγμόν σου· ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα, καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου, καὶ αὐτός σου κυριεύσει.»¹

Αὐτά τὰ λόγια εἶπε ὁ Θεός πρὸς τὴν Εὗα, παιδιά, μετὰ τὴν καταδίκη τοῦ ὄφεως-διαβόλου, πού ἀποτελοῦν καὶ τὴν καταδίκη τῆς Εὗας. Νά σᾶς τὰ ἀποδώσω: Καὶ στή γυναίκα εἶπε ὁ Θεός: *Θά πληθύνω ὑπερβολικά τίς λύπες σου καὶ τοὺς στεναγμούς σου· μέ ὠδίνες καὶ πόνους θά γεννᾷς τὰ παιδιά σου, καὶ ἀπὸ τὸν ἄνδρα σου θά εἶναι ἡ ἐξάρτησή σου, καὶ αὐτός θά εἶναι ὁ κύριος καὶ ἐξουσιαστής σου, θά σέ κυριεύσει.*

Εἶδαμε ὅτι στήν Εὗα δόθηκε εὐκαιρία μετανόιας. Ἀλλά ἡ Εὗα δέν μετανόησε καὶ ἀπέδωσε τὴν εὐθύνη στό φίδι, ὅπως ὁ Ἀδάμ στήν Εὗα, καὶ ἔτσι τώρα καταδικάζεται. Καὶ καταδικάζεται πρώτη.

Μάλιστα, ὁ Θεός πρῶτα ζητᾷ τὴν ἀπολογία τοῦ Ἀδάμ, κατὰ τάξιν θά λέγαμε ἱεραρχική, μετὰ τῆς Εὗας, μετὰ τοῦ φιδιοῦ. Ἀπὸ τό φίδι βέβαια δέν ζητάει ἀπολο-

1. Γέν. 3, 16.

γία, καί ἐξηγήσαμε τό γιατί· μόνο ἐπιφέρει τήν καταδίκη του. Τώρα ὁμως κινεῖται ἀντιστρόφως, διά τῆς αὐτῆς ὁδοῦ· καταδικάζει τόν ὄφι, καταδικάζει τήν Εὐά, καταδικάζει τόν Ἀδάμ. Ἔτσι, πρώτη ἀπό τοὺς ἀνθρώπους, καταδικάζεται ἡ Εὐά.

Καί ποιά εἶναι ἡ καταδίκη της; *«πληθύνων πληθυνῶ τὰς λύπας σου καὶ τὸν στεναγμόν σου»*.

Αὐτό τό *«πληθύνων πληθυνῶ»*, πού εἶναι μετοχή καί ρῆμα μαζί, εἶναι ἐβραϊσμός. Σᾶς τό λέω, γιατί στήν ἑλληνική σύνταξη δέν ἔχουμε ρῆμα καί μετοχή μαζί, πού νά εἶναι μάλιστα τοῦ ἴδιου ρήματος. Εἶναι ἐβραϊσμός, καί σημαίνει ὑπερβολικά θά πληθύνω τίς λύπες σου καί τόν στεναγμό σου.

Πράγματι, θά λέγαμε, ἓνα ἀποτέλεσμα τῆς διακοπῆς τῆς σχέσεως ἀνάμεσα στόν Θεό καί τήν ψυχή, λόγω τῆς ἁμαρτίας, εἶναι καί ἡ χαλάρωση τῶν σχέσεων σώματος καί ψυχῆς, πού ἐκδηλώνεται μέ πόνους καί μέ στεναγμούς.

Δηλαδή, γιά νά τό καταλάβετε, θά σᾶς πῶ ἓνα παράδειγμα ἀπό τή Φυσική, ὅσοι τουλάχιστον τό γνωρίζετε, ἀπό τόν μαγνητισμό.

Ὅταν ἓνας μαγνήτης ἔλκει ἓνα σίδερο, τότε καί αὐτό τό σίδερο γίνεται μαγνήτης καί ἔλκει ἀπό κάτω καί ἓνα ἄλλο σίδερο. Ἄν ὑποτεθεῖ ὅτι ὁ μαγνήτης εἶναι ἡλεκτρομαγνήτης, ἅμα διακοπεῖ τό ἡλεκτρικό ρεῦμα, τότε σταματάει πιά νά εἶναι μαγνήτης. Τότε ὁμως καί ὁ σίδηρος πού ἔλκεται ἀπό κάτω παύει κι αὐτός νά εἶναι μαγνήτης, καί πάει νά πέσει. Ἀλλά τήν ὥρα πού πάει νά πέσει, ξεκολλάει κι ἓνα ἄλλο σίδερο παρακάτω πού ἔλκεται ἀπό τό πιο πάνω, καί πέφτει κι ἐκεῖνο· δηλαδή

όλα μαζί πιά διαλύονται.²

Έτσι κι ἐδῶ. Δημιουργεῖται μία κακή σχέση ἀνάμεσα στόν ἄνθρωπο καί τόν Θεό –κυρίως στήν ψυχή τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν Θεό. Μόλις ὑπάρξει κάποια κακή σχέση, ἔχουμε μία διακοπή. Ἀλλά μόλις γίνει αὐτή ἡ διακοπή τῆς σχέσεως, ἀμέσως ἔχουμε καί μία ἄλλη διακοπή· τώρα τοῦ σώματος μέ τήν ψυχή. Ἀφοῦ διακόπηκε δηλαδή ἡ σχέση ἀνάμεσα στόν Θεό καί τήν ψυχή, τώρα διακόπτεται καί ἡ σχέση ἀνάμεσα στήν ψυχή καί τό σῶμα, χαλαρώνεται. Μάλιστα ἡ πλήρης καί τέλεια διακοπή εἶναι ὁ θάνατος. Αὐτό θά πεῖ *θάνατος*· χωρίστηκε ἡ ψυχή ἀπό τόν Θεό, καί τό σῶμα ἀπό τήν ψυχή.

Ἀλλά μέχρι πού νά χωριστεῖ ἡ ψυχή ἀπό τό σῶμα ὑπάρχει μία χαλαρή σχέση μεταξύ τους. Αὐτή ἡ σχέση ἐκδηλώνεται μέ τούς πόνους, μέ τίς θλίψεις καί μέ τίς ἄρρώστιες· τόσο, πού πολλές φορές αἰσθανόμαστε ὅτι θά βγεῖ ἡ ψυχή μας! Σέ ἓνα μικρό παιδί ἴσως δέν εἶναι αὐτό ἔντονο, ὅσο μπορεῖ νά εἶναι σ' ἓναν μεγαλύτερο. Αἰσθάνεται κανεῖς ὅτι θά πεθάνει, ἐπειδή ἔκανε κάτι, κουράστηκε ἢ κάτι συνέβη, καί νομίζει ὅτι ἔφθασε στό χεῖλος νά πεθάνει. Γιατί; διότι ὑπάρχει αὐτή ἡ χαλαρότητα σχέσεως ἀνάμεσα στήν ψυχή καί στό σῶμα, καί ἔχουμε, ὅπως σᾶς εἶπα, τούς πόνους, τίς ἄρρώστιες καί τούς στεναγμούς.

Οἱ πόνοι καί οἱ θλίψεις, στήν Εὐα τουλάχιστον, εἰ-

2. Τό φαινόμενο αὐτό ὀφείλεται στήν μαγνήτιση ἐξ ἐπαφῆς, δηλαδή στήν μετάδοση τῶν μαγνητικῶν ιδιοτήτων ἐνός μαγνήτη (φυσικοῦ, τεχνητοῦ ἢ ηλεκτρικοῦ) σέ ἓνα σιδηρομαγνητικό ὑλικό μέ ἐπαφή. Ἡ μαγνήτιση αὐτή ὀφείλεται στόν προσανατολισμό τῶν στοιχειωδῶν μαγνητῶν τοῦ σιδηρομαγνητικοῦ ὑλικοῦ, οἱ ὁποῖοι καί τό συναποτελοῦν.

ναι ἀποτέλεσμα τῆς ἐπιθυμίας της πρὸς τὸν ἀπαγορευμένο καρπὸ. Αὐτὸ τὸ βλέπουμε καὶ σήμερ᾽· δηλαδή οἱ ἡδονές ἐπιφέρουν τὴν ὀδύνη, ἐπιφέρουν τὸν πόνο. Τὸ λέγαμε σέ κάποια προηγούμενα μαθήματά μας, ὅτι ἡδονὴ καὶ ὀδύνη συμπορεύονται.³ Αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ τὸ ξεχάσετε ποτὲ στὴ ζωὴ σας. Ἀπὸ τὴ στιγμή πού ὁ ἄνθρωπος θὰ ἀναζητήσῃ τὴν ἡδονή, θὰ νιώσῃ καὶ τὴν ὀδύνη. Μάλιστα, πολλοὶ νέοι, ἰδίως κοπέλες –ὄχι λιγότερο καὶ ἄνδρες– ἀλλὰ ἰδίως κοπέλες– ἀπὸ τὴ στιγμή πού θὰ δοκιμάσουν αὐτὸ τὸ στοιχεῖο, τῆς ἡδονῆς, θὰ μπεῖ στὴ ζωὴ τους ἡ ὀδύνη, θὰ μπεῖ δηλαδή ὁ πόνος, θὰ μπεῖ ἡ θλίψη, ἡ στενοχώρια. Καὶ νομίζουν ὅτι ὅλη αὕτὴ ἡ κατάσταση τίς φέρνει ἐμπειρία, τίς φέρνει χαρὰ, εὐτυχία... ἐνῶ δὲν εἶναι ἔτσι.

Θυμηθεῖτε ἓνα παλιὸ παράδειγμα πού σᾶς ἔλεγα, μέ τὴ γάτα πού γλείφει μία λίμα. Κάτι βρῆκε ἐκεῖ πάνω νὰ φάῃ πού τῆς ἄρεσε. Καὶ γλείφει συνέχεια πάνω στὴ λίμα, γιατί τῆς ἄρεσε ἐκεῖνο τὸ κάτι λίγο πού δοκίμασε. Τώρα ὅμως ἡ λίμα τῆς τραυματίζει τὴ γλώσσα καὶ βγαίνει αἷμα· ὅμως δὲν τὸ καταλαβαίνει. Καὶ ἔτσι ἡ γάτα, γλείφοντας τὸ ἴδιο τῆς τὸ αἷμα, νομίζει ὅτι εἶναι κάτι ἄλλο, πολὺ γλυκὸ καὶ πολὺ ὠραῖο, ἐνῶ εἶναι τὸ ἴδιο τῆς τὸ αἷμα!⁴

Αὐτὸ εἶναι τὸ ξεῦγος ἡδονῆς-ὀδύνης. Βλέπετε πῶς αὐτὰ τὰ δύο συμπορεύονται; Ἀλλὰ ἄς συνεχίσουμε.

3. Βλ. π. Ἀθανασίου Μυτιληναίου, *Ἡ Γένεσις, Τόμος Ε΄, Μαθήματα* 52ο καὶ 53ο, ἐκδ. Ἱ.Μ.Κομνηνείου, Στόμιον 2021.

4. «Καὶ ἵνα μὲ ὁμοιώσιν ἐδικήν μου καὶ ἐγὼ εἶπω: ἡ ἡδονὴ ὁμοιάζει μὲ τὸ ῥινὶ τὸ ἀλειμμένον μὲ ἔλαιον, τὸ ὁποῖον λείχουσα ἡ γαλῆ, ἔλειχεν ἐν ταυτῷ καὶ τὸ αἷμα τῆς γλώσσης της.» (Αγ. Νικοδήμου Ἀγορείτου, *Συμβουλευτικὸν Ἐγχειρίδιον*, σ. 46)

Ὁ πόνος στή γυναίκα εἰσέρχεται κυρίως μέ τό θέμα τῆς τεκνογονίας. Ὅχι ὅτι δέν θά ὑπάρχει καί στόν ἄνδρα ὁ πόνος. Ἀλλά τώρα στή γυναίκα λέει ὁ Θεός «*πληθύνων πληθυνῶ τὰς λύπας σου καί τὸν στεναγμόν σου*» γενικά, καί πιό εἰδικά «*ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα*», ὅτι μέ λύπες θά γεννᾷς τά παιδιά σου. Αὐτό, εἰδικά στό θέμα τῆς τεκνογονίας, τό ὅτι θά γεννᾷ μέ πόνους καί μέ στενοχώριες, μπαίνει σάν ἓνα σημάδι, πού ἔρχεται νά ὑπενθυμίζει στή γυναίκα μιὰ προγονική ἀμαρτία.

Γιά νά τό καταλάβετε αὐτό, σᾶς ὑπενθυμίζω ἐκεῖνο τό σημάδι πού ὁ Θεός ἔβαλε μετά τόν κατακλυσμό· ποιό ἦταν; τό οὐράνιο τόξο. Βεβαίως, τό οὐράνιο τόξο ὑπῆρχε καί πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ· δέν τό δημιούργησε τότε ὁ Θεός τό φαινόμενο αὐτό, ὅτι ἐφεξῆς δέν θά καταστρέψει τόν κόσμο μέ κατακλυσμό. Σᾶς ξαναλέω ὅτι αὐτό δέν εἶναι τίποτα ἄλλο παρὰ σταγονίδια νεροῦ μετὰ τή βροχή πού ὑπάρχουν στόν χῶρο, καί τό ἡλιακό φῶς, πέφτοντας πλαγίως, προκαλεῖ τό φαινόμενο τοῦ οὐρανίου τόξου, φαινόμενο συνηθέστατο καί εὐκόλα παραγόμενο. Ἄν κανεῖς τό ἀπόγευμα ἢ τό πρωί ἔχει ἔνα λάστιχο ποτίσματος καί ἐκτοξεύει ψηλά σταγονίδια νεροῦ, ἀμέσως παράγει τό οὐράνιο τόξο. Τό φαινόμενο εἶναι συνηθισμένο καί ἐντελῶς φυσικό. Ἀλλά ὁ Θεός λέει *ὅταν θά βλέπετε αὐτό τό σημάδι, νά θυμᾶστε ὅτι δέν θά κάνω κατακλυσμό ξανά*.⁵ Δηλαδή εἶναι ἓνα ἀπλό σημάδι, ἐλπιδοφόρο, ὅτι δέν θά ξαναγίνει κατακλυσμός.

Ἔτσι κι ἐδῶ τώρα, σημάδι στή γυναίκα ὅτι ὑπῆρξε μιὰ προγονική ἀμαρτία εἶναι ὁ πόνος στόν τοκετό της.

5. Βλ. Γέν. 9, 14-15.

Ὁ πόνος αὐτός τοῦ τοκετοῦ ἀναφέρεται στήν ιδιότητα τῆς μητρότητος τῆς γυναίκας, ὅταν δηλαδή ἡ γυναίκα γίνει μητέρα.

Ἄς δοῦμε τί λέει πάνω σ' αὐτό ὁ ἱερός Χρυσόστομος...

Βλέπετε, ἀναφέρω τούς Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας γιά μιὰ κατοχύρωση, γιά νά μή νομισθεῖ ὅτι αὐτά πού λέμε εἶναι ἁπλῶς κάτι πού μόνοι μας τά σκεφτόμαστε. Ὅχι· εἶναι μιὰ κατοχύρωση, ἐρμηνευτική κατοχύρωση τῆς Ἁγίας Γραφῆς.

Λέει λοιπόν ὁ ἱερός Χρυσόστομος: «...ἵνα διηνεκῇ ἔχῃς καὶ αὐτὴ τὴν ὑπόμνησιν διὰ τὸν καθ' ἕκαστον καιρὸν ὠδίνων, ... πόσον τῆς ἁμαρτίας ταύτης καὶ τῆς παρακοῆς τὸ μέγεθος, καὶ μὴ τοῦ χρόνου προϊόντος λήθῃ παραδῶς τὸ γεγενημένον»⁶. Γιά νά ἔχεις μπροστά σου διαρκῶς τὴν ὑπόμνηση, τὴ θύμηση, κάθε φορὰ πού θά ἔχεις τίς ὠδίνες τοῦ τοκετοῦ, ὅταν πρόκειται νά γεννήσεις, πόσο μεγάλο πρᾶγμα ἦταν ἡ ἁμαρτία αὐτή, πόσο μεγάλο ἦταν τῆς παρακοῆς τὸ μέγεθος, ὥστε μέ τόν καιρό νά μὴν τό παραδώσεις στή λήθη καὶ τό ξεχάσεις. Σοῦ βάζει λοιπόν ὁ Θεός ἓνα σημάδι, τὸν πόνο, ὅτι ἡ Εὐὰ ἀπέναντι στόν Θεό στάθηκε παραβάτις.

Ὅμως εἶναι φανερό ὅτι οἱ συνεχεῖς αὐτές θλίψεις θά ἐπέφεραν μιὰ κάμψη τῆς ἀντοχῆς, καὶ θά ὀδηγοῦσαν σέ ἀπελπισία. Σήμερα βλέπετε ὅτι οἱ γυναῖκες δέν κάνουν πολλά παιδιά· ἓνα μέ δύο παιδιά κάνουν. Αὐτό βέβαια, στήν πραγματικότητα, εἶναι ἓνας εὐτελισμός, μὴν τό ξεχνᾶμε αὐτό, διότι ἡ γυναίκα θέλει νά ἀποφύγει πολλά πράγματα. Τὸν παλαιὸ καιρὸ ὅμως γεννοῦ-

6. Ὁμιλία εἰς τὴν Γένεσιν, ΙΖ', ζ', PG 53, 143.

σαν πολλά παιδιά· γιά μιὰ ζωή ὁλόκληρη ἡ γυναίκα μποροῦσε νά εἶναι μητέρα. Ἐτσι θά μποροῦσε γρήγορα νά καμφθεῖ ἡ ἀντοχή της καί νά ἔλθει σέ κάποια ἀδυναμία καί ἀπόγνωση, ὅτι ἐπιτέλους δέν μπορῶ πιά. Γι' αὐτό ὁ Θεός συγκερνᾷ μαζί μέ τίς θλίψεις καί μερικές χαρές.

Θά σᾶς διαβάσω τί λέει ἐπάνω σ' αὐτό ὁ ἱερός Χρυσόστομος καί θά σᾶς τό ἀποδώσω: «Ἀλλ' ὅμως τοσαύτην ὁ φιλόανθρωπος Θεὸς παρέσχε μετὰ τῶν λυπηρῶν τὴν παραμυθίαν, ὡς ἰσορροπὸν εἶναι τὴν διὰ τὸ τεχθὲν βρέφος εὐφροσύνην... Τοῦτο τοίνυν καὶ ὁ Χριστὸς διαλεγόμενος τοῖς μαθηταῖς καὶ δεικνὺς καὶ τῆς ὠδίνης τὸ μέγεθος καὶ τῆς εὐφροσύνης τὴν ὑπερβολήν, ἔλεγεν· Ἡ γυνὴ ὅταν τίκτη λύπην ἔχει, ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς ... ὅταν δὲ γεννήσῃ τὸ παιδίον, οὐκέτι μνημονεύει τῆς θλίψεως διὰ τὴν χαράν, ὅτι ἐγεννήθη ἄνθρωπος εἰς τὸν κόσμον»⁷.

Λέει λοιπόν ὁ ἱερός Χρυσόστομος ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι τόσο φιλόανθρωπος, ὥστε μαζί μέ τὰ λυπηρά ἔβαλε καί τὴν παρηγορία, γιά νά ἐπιφέρει μιὰ ἰσορροπία. Καί ἡ ἰσορροπία εἶναι ὅτι ναί μέν πονάει ἡ γυναίκα, ἀλλά θά ἔχει τὴν χαρά ὅτι ἔφερε ἓνα παιδί στόν κόσμο. Γι' αὐτόν τόν λόγο καί ὁ Κύριος, στήν Καινὴ Διαθήκη, δείχνοντας ὅτι τὰ δύο αὐτὰ πράγματα ἔρχονται σέ συνδυασμό, λέει: Ἡ γυναίκα, ὅταν γεννᾷ, ἔχει λύπη, διότι ἦρθε ἡ ὥρα της νά γεννήσῃ· ἀλλά ὅταν γεννήσῃ τό παιδί, τότε ξεχνάει τὴν λύπη της γιατί γεννήθηκε ἓνας ἄνθρωπος στόν κόσμο.⁸

7. Ὁμιλία εἰς τὴν Γένεσιν, ΙΖ', η', PG 53, 144. Βλ. Ἰωάν. 16, 21.

8. Ἰωάν. 16, 21.

Ἔτσι, βλέπουμε ὅτι ἡ λύπη καί ἡ χαρά εἶναι συγκερασμένα, εἶναι δηλαδή καί τά δύο ἀνακατεμένα.

Στήν Θεοτόκο, τή *Νέα Εὔα*, δέν ὑπῆρχε πόνος τοκετοῦ, ὅχι μόνο ἐπειδή ἡ σύλληψη τῆς Θεοτόκου ἦταν ὑπερφυῆς, ἀφοῦ ἦταν παρθένος καί κατόπιν ἐπισκιάσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος συνέλαβε, ἀλλά καί διότι καθαρίστηκε ἀπό τήν προγονική κατάρρα. Γι' αὐτόν τόν λόγο ἡ Θεοτόκος γέννησε ἀνωδίνως. Δέν ὑπάρχουν δηλαδή ὠδίνες τοκετοῦ στήν ὑπεραγία Θεοτόκο· εἶναι ἡ *νέα Εὔα*.⁹

9. Αὐτό ὑποστηρίζουν πολλοί Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας. Ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός λέει: «*Τίκεται (ὁ Χριστός) ... ἀνωδίνως, ὑπὲρ θεσμὸν γεννήσεως· ἥς γὰρ ἡδονὴ οὐ προηγῆσατο, οὐδὲ ὠδὴν ἐπηκολούθησε, κατὰ τὸν προφήτην τὸν λέγοντα· "Πρὶν ὠδίνῃσιν, ἔτεκε", καὶ πάλιν· "Πρὶν ἔλθειν τὸν καιρὸν τῶν ὠδίνων, ἐξέφυγε καὶ ἔτεκεν ἄρσεν"* (Ἠσ. 66, 7)» (Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, κεφ. 87, PG 94, 1160D), καί ἀλλοῦ: «*Αὕτη ἡ μακαρία ... τὰς ὠδῖνας, ἃς διέφυγε τίκτουσα*», PG 94, 1161D). Ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης: «*ἡ δὲ κατάρρα τοῦ "Ἐν λύπαις τέξη τέκνα" διελύθη· ἐπειδὴ καὶ ἡ Παρθένος γεννήσασα τὸν Κύριον, χωρὶς πόνους καὶ λύπας αὐτὸν ἐγέννησε*» (Εορτοδρόμιον, τόμ. Α', σσ. 133-134). Βέβαια, ὁ ἅγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας καὶ ὁ ἱερός Χρυσόστομος, στήν προσπάθειά τους νά διαφυλάξουν τό μυστήριον τῆς ἐνσαρκώσεως ἀπὸ τήν Δόκησι, ποὺ ἀμφισβητοῦσε τήν ὀντολογικὴ σάρκωσι τοῦ Λόγου, ὑποστηρίζουν τήν συνύπαρξιν ὠδίνων καὶ παρθενίας. Ὡστόσο ὑπάρχει καί ἡ θέσις τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης, ὁ ὁποῖος ὁμιλεῖ περὶ ἀνωδίνου ὠδίνης: «*ἀμόλυντος δὲ ἡ λοχεία, ἀνώδυνος δὲ ἡ ὠδὶς*» (PG 44, 1052D-1053A). Ἀλλά καί Ὑμνολογία τῆς Ἐκκλησίας ἀποφαίνεται σαφῶς ὅτι ἡ Θεοτόκος ἔτεκε ἀνωδίνως: «*Σὺ Μήτηρ Θεοῦ, ἀσυνδυάστως γεγέννησαι, τοῦ ἐξ ἀκηράτου Πατρὸς ἐκλάμψαντος, ἀνευθεν ὠδίνων μητρικῶν, ὅθεν σε Θεοτόκον, σεσαρκωμένον γὰρ ἐκύησας Λόγον ὀρθοδόξως κηρύττομεν*» (Κανὼν Ἀναστάσιμος, Ἦχος Γ', Ὡδή γ'), «*Ἐπὶ τῷ ξένῳ σου τόκῳ, τὰς ὠδῖνας φυγοῦσα*

Ἡ Θεοτόκος ὁμως πόνεσε στόν Σταυρό. Ἐκεῖ πόνεσε, ὅταν εἶδε τόν Υἱό της πάνω στόν Σταυρό, κατὰ τήν προφητεία τοῦ Συμεών τοῦ Θεοδόχου. Ὅταν ἡ Θεοτόκος καί ὁ Ἰωσήφ εἶχαν ἐπισκεφθεῖ τόν Ναό γιά νά ἀφιερώσουν τόν Ἰησοῦ, πού ἦταν σαράντα ἡμερῶν, τῆς εἶχε πεῖ ὁ Συμεών: *«Ἴδου οὗτος κεῖται εἰς πτώσιν καί ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραήλ καί εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον. καί σου δὲ αὐτῆς τήν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία»*¹⁰. Αὐτός θά εἶναι ἡ αἰτία νά πέσουν καί νά σηκωθοῦν πολλοί στόν Ἰσραήλ, στόν λαό τοῦ Θεοῦ, καί τό σημάδι διαφωνίας γιά τούς ἀπίστους. Καί ἀπό τήν καρδιά σου μέσα θά περάσει μεγάλο καί ὀδυνηρό μαχαίρι, σπαθί κοφτερό, φοβερό! δηλαδή θά πονέσεις πολύ! Καί ὁ πόνος τῆς Θεοτόκου ἦταν ὁ σταυρικός θάνατος τοῦ Υἱοῦ της.

Σκεφθεῖτε· ἐδῶ τό παιδί σου πεθαίνει κάποτε στό κρεβάτι, ἀπό μιά ἀρρώστια, καί πονᾷς καί κλαῖς καί ὀδύρεσαι· πόσο περισσότερο θά πονᾷς ὅταν γνωρίζεις ὅτι τό παιδί σου εἶναι ἁθῶο, καί πηγαίνουν νά τό κρεμάσουν σάν κακοῦργο, καί μάλιστα σάν παραδειγμα πρὸς ἀποφυγὴν, γιά παραδειγματισμό τῶν ἄλλων, ὅτι ἂν κανεῖς πεῖ τοῦτα ἢ ἐκεῖνα, ἀπειλεῖται μέ θάνατο, καί μάλιστα σταυρικό, ἀνάμεσα σέ δύο κακούργους!... Φοβερό πράγμα αὐτό... φοβερό! Ὁ πόνος λοιπόν τῆς Θεοτόκου ἦταν ψυχικός.

Προσέξτε ὁμως· αὐτός ὁ πόνος τῆς Θεοτόκου στόν σταυρό –ἀφοῦ γέννησε χωρὶς ὠδῖνες τοκετοῦ, διότι

ὑπερφνωῶς» (Κανὼν Μ. Σαββάτου, Ὡδὴ Θ'), *«Ἀχραντε, ἀκόπως βαστάσασα...»* (Κανὼν Ἀκαθίστου, Ὡδὴ Δ') κ.ἀ.

10. Λουκᾶ 2, 34-35.

εἶναι ἡ *Νέα Εὐα*– δέν ἔχει καμμία σχέση μέ τήν προγονική κατάρρα, ἀλλά εἶναι ὁ πόνος τῆς μετοχῆς τῆς στό μυστήριον τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ. Εἶναι ἕνας πόνος τόν ὁποῖο ἔχουν δοκιμάσει ὅλοι οἱ δίκαιοι τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, καί ὅλοι οἱ ἅγιοι τῆς Καινῆς Διαθήκης, μέχρι πού νά τελειώσει ὁ κόσμος, θά δοκιμάζουν.

Ὁ Κύριος λέει ὅτι δέν μπορεῖ κάποιος νά μπεῖ στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, δέν μπορεῖ νά γίνει μαθητής Του, ἐάν δέν σηκώσει τόν σταυρό Του, ἐάν δέν γίνει μέτοχος τῆς σταυρικῆς Του θυσίας.¹¹ Καί αὐτό, τό ὅτι θά πρέπει νά γίνουμε μέτοχοι τῆς σταυρικῆς θυσίας τοῦ Χριστοῦ, αὐτό δέν ἔχει καμμία σχέση μέ τήν κατάρρα πού τουλάχιστον ὁ Θεός ἔδωσε στήν Εὐα. Αὐτό ἐδῶ θά λέγαμε ὅτι εἶναι μία ἐπιστροφή, διά τοῦ πόνου τοῦ Σταυροῦ, στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, γενόμενοι μέτοχοι τοῦ πόνου τοῦ Χριστοῦ.

Ἀκοῦστε πῶς τό λέει στούς Κολασσαεῖς ὁ ἀπόστολος Παῦλος: «*Ἀνταναπληρῶ τὰ ὑστερήματα τῶν θλίψεων τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ σαρκί μου ὑπὲρ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ὃ ἐστίν ἡ ἐκκλησία.*»¹² Ἀνταναπληρῶ (ἀντί-ἀνά-πληρῶ) τὰ ὑστερήματα, συμπληρώνω στή σάρκα μου ὅσα ὁ Κύριος, οὕτως εἶπεῖν, δέν πρόλαβε ἐπὶ τοῦ σταυροῦ πάνω στή σάρκα Του νά ὑποφέρει. Ἐγώ, λέει ὁ Παῦλος, στό δικό μου τό σῶμα, παίρνω πάνω μου τούς πόνους τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ γιά χάρη τοῦ σώματός Του, πού εἶναι ἡ Ἐκκλησία. Δηλαδή, οἱ κακοπάθειες καί τά παθήματα τοῦ ἀποστόλου Παύλου δέν εἶναι παρὰ ἡ συνέχεια τῶν σταυρικῶν παθημάτων τοῦ

11. Βλ. *Ματθ.* 16, 24-26. *Μάρκ.* 8, 34-37. *Λουκᾶ* 9, 23-25.

12. *Κολ.* 1, 24.

Χριστοῦ.¹³

Θέλετε νά σᾶς πῶ κάτι ἀκόμα; Τί ἔννοια ἔχει ἡ Μεγάλη Σαρακοστή, πού αὐτήν τή στιγμή περνᾶμε; Ἡ Μεγάλη Τεσσαρακοστή, μέ τίς πενήντα ἡμέρες της καί μέ ἀποκορύφωμα τή Μεγάλη Ἑβδομάδα, ξέρετε τί εἶναι; Εἶναι μία μικρογραφία τῆς εὐαγγελικῆς πορείας, πού εἶναι σταυρική πορεία, καί πού πρέπει νά ζήσουμε στή ζωή μας ὁλόκληρη. Στήν πραγματικότητα ἡ πορεία τοῦ Χριστιανοῦ εἶναι μία Μεγάλη Τεσσαρακοστή. Αὐτήν λοιπόν τή λύπη, αὐτόν τόν πόνο δοκιμάζει τώρα ἡ Θεοτόκος, καί ὄχι τόν πόνο, ὅπως σᾶς ἐξήγησα, τοῦ τοκετοῦ.

Ἀλλά αὐτός ὁ πόνος, ἡ θλίψη, εἶναι καί τῶν δικαίων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Οἱ δίκαιοι –προσέξτε– ἔζησαν τόν Σταυρό πρό τοῦ ἱστορικοῦ σταυροῦ! Βεβαίως!

Ἄν προσέξατε στήν ἀποστολική περικοπή τῆς Ἀ΄ Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν πού διαβάσαμε σήμερα, λέει ὅτι ὁ Μωυσῆς προτίμησε τόν *ὄνειδισμόν τοῦ Χριστοῦ* –ποιόν *ὄνειδισμόν τοῦ Χριστοῦ*;... ὁ Μωυσῆς ἔζησε χίλια πεντακόσια χρόνια πρό τοῦ Χριστοῦ!– ἀρνούμενος νά λέγεται *υἱός τῆς θυγατρὸς τοῦ Φαραῶ*. Προτίμησε δηλαδή τόν *ὄνειδισμό* τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ, περιφρονώντας ὅλους τούς θησαυρούς τῆς Αἰγύπτου, τήν καλοπέραση καί τήν πρόσκαιρη ἀπόλαυση τῆς ἁμαρτίας. Βλέπετε; Προτίμησε νά συγκακουχεῖται μέ τόν λαό

13. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος, σέ ὅλες τίς ἐπιστολές του, μιλάει μέ χαρά καί ἐνθουσιασμό γιά ὅλα τά παθήματα καί τίς θλίψεις πού ὑπέστη γιά χάρι τοῦ Χριστοῦ καί τῆς Ἐκκλησίας Του, καί μάλιστα κανχίεται ἐν Κυρίῳ γι' αὐτά. Βλ. ἱεροῦ Χρυσόστομου, *Εἰς τὸν ἄγιον ἀπόστολον Παῦλον*, Ὁμιλίαι 1-7, PG 50, 473-514.

τοῦ Θεοῦ, λέει, χάριν τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ!¹⁴ Αὐτός εἶναι πόνος πού ἐξαγιάζει, εἶναι πόνος σπουδαῖος, εἶναι πόνος πού πραγματικά τόν ἔχουν μόνο οἱ ἅγιοι.

Σήμερα ὅμως, θά μοῦ πεῖτε, ὁ πολιτισμός ἔκανε τόν τοκετό ἀνώδυνο. Σήμερα μία γυναίκα πού πάει νά γεννήσει δέν πονάει. Μπορεῖτε νά ἰσχυριστεῖτε αὐτό.

Ναί, παιδιά· ἀλλά ἐδῶ ἔχουμε δύο σημεῖα.

Ὅταν ἡ γυναίκα πού πρόκειται νά γεννήσει δέν πονάει, σημαίνει ὅτι τῆς δίνεται ἓνα περιθώριο, μία δυνατότητα νά ξεχάσει ὅτι ἀπώλεσε τόν παράδεισο, γιατί εἴπαμε ὅτι ὁ πόνος μπῆκε σάν σημάδι αὐτῆς τῆς ὑπομνήσεως. Εἶναι σημαντικό αὐτό.

Γι' αὐτόν τόν λόγο σήμερα, ὅσο σέ καμμιά ἄλλη ἐποχή, ἔχουμε ξεχάσει ὅτι δέν ἔχουμε ἐδῶ μόνιμη πατρίδα. Τό λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος: «Οὐ γὰρ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν, ἀλλὰ τὴν μέλλουσαν ἐπιζητοῦμεν»¹⁵. Δέν ἔχουμε ἐδῶ μόνιμη πόλη, μόνιμη πατρίδα, ἀλλά ζητᾶμε μέ λαχτάρα τὴν μελλοντική.

Τί σημαίνει αὐτό; Πότε θά μπορεῖς νά θυμᾶσαι ὅτι δέν ἔχεις μόνιμη πατρίδα;

Θά σᾶς πῶ ἓνα παράδειγμα.

Ὅταν οἱ Ἑβραῖοι σύρθηκαν αἰχμάλωτοι στή Βαβυλώνα, καί ἐκεῖ βέβαια ὑπέφεραν, μποροῦσαν νά μὴ θυμοῦνται τὴν πατρίδα τους; Ἀναμφισβήτητα.

Ὁ 136ος ψαλμός ξέρετε τί λέει; *Πῶς νά ψάλουμε σέ ξένη γῇ ὕμνους καί ὠδές καί ψαλμούς, ἀφοῦ εἴμαστε μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα; Καθήσαμε στὴν ὄχθη τοῦ ποταμοῦ Εὐφράτη καί κρεμάσαμε τὰ ὄργανά μας ἐπά-*

14. Βλ. Ἑβρ. 11, 24-26.

15. Ἑβρ. 13, 14.

νω στά κλαδιά τῶν ἱτιῶν, ἐκεῖ νά ψάλλουμε. Ἀλλά πῶς νά ψάλλουμε; Καί τί νά ποῦμε; Ἄχ, Ἱερουσαλήμ... ἂν σέ ξεχάσω, νά μέ ξεχάσει ἡ γλώσσα, νά μέ ξεχάσει τό δεξί μου χέρι, δηλαδή νά παραλύσει. Ἄχ, Ἱερουσαλήμ, ἂν σέ ξεχάσω, νά κολλήσει ἡ γλώσσα μου στόν λάρυγγά μου!¹⁶

Ἄρα λοιπόν θυμοῦνται τήν Ἱερουσαλήμ. Γιατί τήν θυμοῦνται; Γιατί εἶναι μακριά, καί ὑποφέρουν.

Ἔτσι κι ἐμεῖς· πότε θά θυμούμαστε τή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ; Ὅταν ζοῦμε τόν Σταυρό, ὅταν ζοῦμε τήν κακοπάθεια· τότε θυμούμαστε ὅτι δέν ἔχουμε ἐδῶ πατρίδα. Ὅταν ὅμως ὅλα ἐδῶ εἶναι πολύ ὠραῖα, πολύ βολικά, καί τά κάνει πολύ ἄνετα καί βολικά ὁ πολιτισμός, τότε βεβαίως ξεχνᾶμε ὅτι ἔχουμε ἄλλη πατρίδα, καί κάνουμε τήν ἐδῶ πατρίδα μας μόνιμη. Καί τί λέμε; Ἐδῶ εἶναι ὁ Παράδεισος!

Ἀλλά καί ὅλα τά κοινωνικά συστήματα –προσέξτε το αὐτό τό σημεῖο– ὅλα, λίγο ἢ πολύ, αὐτό ἐπιδιώκουν· ἐπιδιώκουν νά μεταφέρουν τόν Παράδεισο τοῦ Θεοῦ στή γῆ, ἀπό τόν Οὐρανό στή γῆ, καί λένε θά κάνουμε τή γῆ Παράδεισο! Ἀκόμη, ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ νά πῶ, ἀκόμη καί τά λεγόμενα *χριστιανικά κόμματα*, κυρίως αὐτά, στό βάθος-βάθος αὐτό ἐπιδιώκουν.

Σᾶς τά λέω αὐτά γιά νά σᾶς δεῖξω πόσο ἐπικίνδυνο πρᾶγμα εἶναι νά κάνουμε τή ζωή μας πάρα πολύ ἄνετη· ξεχνᾶμε πιά τήν οὐράνια πατρίδα! Δέν θέλω νά πῶ λοιπόν ὅτι δέν θά ἦταν καλό νά δίδεται μία ἀγωγή στή γυναῖκα ὥστε νά μήν πονᾷ ὅταν θά πάει νά γεννήσει· ἀπλῶς σᾶς ἐρμηνεύω τό φαινόμενο, τονίζοντας ὅτι

16. *Ψαλμ.* 136, 3-6.

ξεχάσαμε πιά πώς δέν εἶναι ἐδῶ ἡ πατρίδα μας.¹⁷

Θά ἤθελα ἀκόμη, ἐπάνω σ' αὐτό, νά σᾶς ἀναφέρω καί τό δεύτερο σημείο. Εἶναι μέν ἀνώδυνος ὁ τοκετός, ἀλλά εἶναι ἐπώδυνη ἡ ἀγωγή τῶν παιδιῶν. Μπορεῖ νά γεννάει σήμερα ἡ γυναίκα πολύ εὐκόλα τά παιδιά της, ἀλλά δέν τά μεγαλώνει καθόλου εὐκόλα. Ὅχι βέβαια γιατί δέν ἔχει γάλα *Νουνοῦ* καί δέν ξέρω τί ἄλλο· ὅλες τίς ἀνέσεις ἔχει· ἀλλά δέν μεγαλώνουν εὐκόλα ἀπό πλευρᾶς ἀγωγῆς τά παιδιά σήμερα. Καί πληρώνει ἀπό ἐκεῖ ἡ μητέρα. Αὐτό εἶναι τό φοβερό.

Ἀλλά ὑπάρχει καί ἄλλη μία πλευρά τῆς καταδίκης τῆς Εὐᾶς. Λέει ὁ Θεός: «καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου, καὶ αὐτός σου κυριεύσει»· ἡ ἐξάρτησή σου θά εἶναι ἀπό τόν ἄνδρα σου, καί αὐτός θά γίνει κύριός σου, θά σέ κυριεύσει.

Ἡ ἐξάρτηση αὐτῆ τῆς γυναίκας ἀπό τόν ἄνδρα, πρῶτα-πρῶτα, εἶναι βιολογική, γιατί αὐτός θά τῆς ἀποδώσει ἀπογόνους. Μάλιστα, ἂν θέλετε νά δεῖτε μέ ποιόν δραματικό τρόπο ὑπάρχει αὐτό, θά σᾶς θύμιζα τόν Ἰακώβ, πού εἶχε δύο γυναῖκες, καί ἦταν ἀδελφές, τῇ Λεῖα καί τῇ Ραχήλ. Ἡ Λεῖα ἦταν πολύτοκη, ἡ Ραχήλ ἦταν ἄτεκνη, δέν ἔκανε παιδιά.¹⁸

17. Βλ. π. Ἀθανασίου Μυτιληναίου, *Ἡ Γένεσις, Τόμος Γ', Μαθήματα 25ο, 26ο, 27ο καί 33ο*, ἐκδ. Ἱ. Μ. Κομνηνείου, Στόμιον 2019. Πρβλ. *Ἐπιστολή πρὸς Διόγνητον*, MG 2, 1167-1186.

18. Ἡ στειρότητα, καί ἡ ἐξ αὐτῆς ἀτεκνία, ἦταν συχνό φαινόμενο στίς γυναῖκες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, καί μείωνε τήν κοινωνική τους θέση σέ σχέση μέ ὅσες εἶχαν παιδιά. Αὐτό φαίνεται καθαρά στόν τρόπο πού ἀντιμετώπισε τήν στειρότητά της ἡ Σάρα, γυναίκα τοῦ Ἀβραάμ (Γέν. 16, 2), ἡ Ραχήλ, γυναίκα τοῦ Ἰακώβ (Γέν. 30, 14-15), ἡ Ἄννα, γυναίκα τοῦ Ἐλκανᾶ (Α' Βασ. 1, 6), κ.ἄ.

Κάποτε οί δυό ἀδελφές εἶχαν μαλώσει φοβερά ἐξ αἰτίας αὐτοῦ. Ἐγινε ἓνα ἐπεισόδιο μέ κάποιο παιδί τῆς Λείας, πού αὐτό εἶχε φέρεи ἀπό τά χωράφια ἓνα φυτό πού λέγεται *μανδραγόρας*. Καί τήν ἐποχή ἐκείνη πίστευαν ὅτι αὐτό τό φυτό ἔχει ιδιότητες τέτοιες πού ἂν τό φάει μία γυναίκα μπορεῖ νά κάνει παιδιά. Εἶναι ὅλα ἐκεῖνα τά βοτάνια πού καί σήμερα ἀκόμα λένε στή γυναίκα νά πάρει γιά νά κάνει παιδί, καί μάλιστα νά κάνει ἀρσενικό παιδί... ὅλα αὐτά πού λένε. Βλέπετε, εἶναι ἀπό παλιά ἡ ἱστορία αὐτή.

Ἐτσι, ἡ Ραχήλ ζήτησε νά τῆς δώσει τόν μανδραγόρα ὁ γιός τῆς Λείας. Τό ἀντελήφθη ἡ Λεία καί τῆς εἶπε θυμωμένα: *Τό παιδί μου ἔφερε γιά ἐμένα τόν μανδραγόρα ἀπό τά χωράφια. Δέν φτάνει πού μοῦ πῆρες τόν σύζυγο, θέλεις τώρα νά μοῦ πάρεις καί τόν μανδραγόρα;...* Μάλωσαν οἱ δύο ἀδελφές.

Ὅταν γύρισε τό βράδυ ὁ Ἰακώβ, ἄρχισε νά κλαίει ἡ Ραχήλ καί νά τοῦ λέει: *Δέν μ' ἀγαπᾶς, δέν μέ θέλεις! Γιατί δέν μοῦ δίνεις παιδιά; Θύμωσε ὁ Ἰακώβ μέ τή σειρά του, λέγοντας: Καί τί εἶμαι ἐγώ; Θεός εἶμαι, νά σοῦ δώσω παιδιά, ἐάν ἐσύ δέν κάνεις παιδιά;...*¹⁹

Εἶδατε; Σᾶς εἶπα τό περιστατικό αὐτό γιά νά σᾶς δείξω ὅτι ὑπάρχει μία βιολογική ἐξάρτηση τῆς γυναίκας ἀπό τόν ἄνδρα, γιά νά δοθοῦν ἀπόγονοι.

Ὑπάρχει ὅμως καί ἡ ψυχολογική ἐξάρτηση· διότι ἡ γυναίκα αἰσθάνεται ἀσφάλεια κοντά στόν σύζυγό της. Ὅταν ἡ γυναίκα δέν παντρευτεῖ, καί μάλιστα ἂν δέν μπόρεσε νά παντρευτεῖ, νιώθει μιά ἀνασφάλεια.

19. Βλ. Γέν. 30, 1-2.

Δέν μιλάω βέβαια γιά τήν περίπτωση χαρίσματος. Προσέξτε. Ἐκτός ἀπό τόν γάμο, ἔχουμε καί τό χάρισμα τῆς παρθενίας, τῆς ἀγαμίας. Χάρισμα εἶναι! Καί ἂν τό θέλετε, τό χάρισμα αὐτό εἶναι ἀνώτερο καί ξεπερνάει τόν γάμο.²⁰ Δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε ποτέ ὅτι ὁ γάμος εἶναι ἓνα σχῆμα τοῦ παρόντος αἰῶνος.²¹

Ξέρετε, μέσα στόν παράδεισο δέν ὑπῆρξε γάμος· τό εἶχαμε πεῖ σέ μιά πολύ περασμένη φορὰ αὐτό· στή γῇ ὑπάρχει ὁ γάμος. Ὅταν τοὺς ἔβγαλε ὁ Θεός ἀπό τόν παράδεισο –θά τό δοῦμε λίγο πιό κάτω– τότε μόνο ἀπέκτησαν παιδιά. Ὅταν θά ξαναγυρίσουμε στή Βασιλεία τοῦ Θεοῦ, πάλι μέ τά σώματά μας, ἀναστημένα, ἄνδρες καί γυναῖκες, δέν θά ὑπάρχει πιά ὁ γάμος. Καί αὐτό γιά νά δειχθεῖ ὅτι ὁ γάμος δέν θά ὑπῆρχε, ἂν δέν ὑπῆρχε ἡ πτώση. Συνεπῶς, ὁ γάμος εἶναι ἓνα σχῆμα

20. Ἀναμφίβολα, ἡ παρθενία προβάλλεται ἀπό τήν Ἐκκλησία μας ὡς ἀνώτερη κατάσταση, χωρίς ὅμως νά ὑποτιμᾶται ἡ καταδικάζεται ποτέ ὁ γάμος. Ὁ ἀπόστολος Παῦλος, ἐνῶ χαρακτηρίζει τόν γάμο ὡς *μυστήριον μέγα*, κάνει σαφή τήν προτίμησή του γιά τήν παρθενία, τήν ὁποία τηροῦσε καί ὁ ἴδιος: «Θέλω γάρ πάντας ἀνθρώπους εἶναι ὡς καί ἐμαυτόν ... Λέγω δέ τοῖς ἀγάμοις καί ταῖς χήραις, καλόν αὐτοῖς ἐστίν ἐάν μείνωσιν ὡς καὶ ἐγώ.» (Α΄ Κορ. 7, 7-8). Ἀλλά καί ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος λέει: «Πείθονται πολλῶ τιμωτέραν εἶναι τοῦ γάμου τήν παρθενίαν.» (Περὶ παρθενίας 9, PG 48, 539; SC 125, IX, 1,4, σ. 120). Φθάνει μάλιστα ὁ ἱερός πατήρ νά ὑποστηρίξει ὅτι ἡ παρθενία εἶναι ἀνώτερη, ὅχι μόνο τοῦ γάμου, ἀλλά ἀκόμη καί τῆς ἀγγελικῆς φύσεως: «Καλόν ἡ παρθενία· σύμφημι καὶ ἐγώ· ἀλλὰ καί τοῦ γάμου κρείττων· καί τοῦτο συνομολογῶ. Καί εἰ βούλει, καί τὸ ὅσον κρείττων προστίθημι, ὅσον τῆς γῆς ὁ οὐρανός, ὅσον τῶν ἀνθρώπων οἱ ἄγγελοι· εἰ δὲ χρή τι καί βιασάμενον εἰπεῖν, καί πλέον.» (Περὶ παρθενίας 10, PG 48, 540, SC 125, X, 3,22-25, σ. 124).

21. Βλ. Α΄ Κορ. 7, 39. Ματθ. 22, 30-32.

τοῦ παρόντος αἰῶνος.²²

Ἔτσι, ἡ γυναίκα, ὅταν δέν παντρευτεῖ, ὅταν ἔχει χάρισμα καί μένει ἄγαμος, ξεπερνάει τά πράγματα καί γεύεται αὐτήν τήν κατάσταση τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Ἐκείνη ὅμως πού θέλει καί παντρεύεται αἰσθάνεται μία ἀσφάλεια κοντά στόν σύζυγό της.

Στόν Ἡρόδοτο ἡ λέξη ἀποστροφή σημαίνει καταφύγιο. Θά λέγαμε λοιπόν ὅτι ἡ φράση ἡ ἀποστροφή σου θά εἶναι ὁ ἄνδρας σου σημαίνει τό καταφύγιό σου τό βιολογικοψυχολογικό θά εἶναι ὁ ἄνδρας σου. Εἶναι πάρα πολύ σπουδαῖο αὐτό.²³

Ὑπάρχει ἓνα εὐφυέστατο παράδειγμα τοῦ ἁγίου Ἐφραίμ τοῦ Σύρου, πού τό διηγεῖται ὁ ἴδιος, καί θά οἶσες τό πῶ μέ δύο λόγια.

Κάποτε ὁ ἅγιος κοιτοῦσε μία πόρνη γυναίκα, ἔτσι ἀφελῶς, καί δέν ἔπαιρνε τά μάτια του ἀπό πάνω της. Ἀλλά καί αὐτή τόν κοιτοῦσε, καί δέν ἔπαιρνε τά μάτια της ἀπό πάνω του. Γιά μία στιγμή τῆς λέει ὁ ἅγιος Ἐ-

22. Βλ. *Ματθ.* 22, 30. «Μετὰ γὰρ τὴν παράβασιν τὰ τῆς συνουσίας γέγονεν· ἐπεὶ μέχρις ἐκείνου καθάπερ ἄγγελοι οὕτω διητῶντο ἐν τῷ παραδείσῳ, οὐχ ὑπὸ ἐπιθυμίας φλεγόμενοι, οὐχ ὑπὸ ἐτέρων παθῶν πολιορκούμενοι, οὐ ταῖς ἀνάγκαις τῆς φύσεως ὑποκείμενοι, ἀλλὰ δι' ὅλου ἄφθαρτοι κτισθέντες καὶ ἀθάνατοι, ὅπου γε οὐδὲ τῆς τῶν ἱματίων περιβολῆς ἐδέοντο.» (ἁγ. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, *Ὅμιλαι εἰς τὴν Γένεσιν*, *ΙΕ'*, PG 53, 123). «Ἡ δὲ παράβασις τῆς ἐντολῆς τὸν γάμον εἰσήγαγε διὰ τὸ ἀνομησαὶ τὸν Ἀδάμ, τουτέστιν ἀθετήσαι τὸν ἐκ Θεοῦ δοθέντα αὐτῷ νόμον» (Μ. Ἀθανασίου, *Ἐξηγήσεις εἰς Ψαλμούς*, 50, 7, PG 27, 240CD).

23. Βλ. ἱεροῦ Χρυσοστόμου, *Εἰς τὴν Γένεσιν*, *Λόγος Δ'*, PG 54, 594: «Ἐποίησά σε, φησί, ὁμότιμον οὐκ ἐχρήσω καλῶς τῇ ἀρχῇ· μετέβηθι πρὸς τὴν ὑποταγὴν ... Καὶ ὅρα Θεοῦ ἐνταῦθα φιλανθρωπίαν. Πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἡ ἀποστροφή σου, τουτέστιν, Ἡ καταφυγὴ σου καὶ ὁ λιμὴν καὶ ἡ ἀσφάλεια ἐκείνος ἔσται σοι.»

φραίμ: *Γιατί μέ κοιτᾷς; Λέει κι εκείνη: Ἐσύ γιατί μέ κοιτᾷς; ἔκανε αὐτήν τή συνηθισμένη ἐρώτηση. Ἀκοῦστε λοιπόν τί τοῦ ἀπάντησε: Ἐγώ σέ κοιτάζω διότι ὁ Θεός εἶπε σ' ἐμένα τή γυναῖκα ὅτι ὁ ἄνδρας θά εἶναι ἡ ἀποστροφή σου. Ἐγώ βγῆκα ἀπό σένα, ἀπό τήν πλευρά σου· γι' αὐτό σέ κοιτάζω· ἐπειδὴ ἔχω αὐτήν τήν ἐντολή, νά εἶσαι σύ ἡ ἀποστροφή μου, δηλαδή ἡ ροπή μου, ἡ ἐξάρτησή μου. Ἐσύ ὅμως πρέπει νά κοιτάξεις χάμω, γιατί ἐσύ δημιουργήθηκες ἀπό τό χῶμα κατ' εὐθεΐαν, ἀπό ὅπου σ' ἔκανε ὁ Θεός. Ἐγώ λοιπόν θά κοιτάζω ἐσένα, καί ἐσύ θά κοιτᾷς χάμω.*²⁴

Ἦταν εὐφυστάτο, καί ἂν θέλετε καί δογματικότατο, αὐτό πού μᾶς διηγεῖται ὁ ἅγιος Ἐφραίμ ὁ Σύρος.

Ἡ τιμωρία αὐτῆ τῆς ἐξαρτήσεως ὀφείλεται στό ὅτι ζήτησε ἡ Εὐά νά αὐτοθεωθεῖ, ἀφοῦ ἄνοιξε διάλογο μέ τόν διάβολο, ἐνῶ ἀπουσίαζε ὁ Ἀδάμ· τό εἶχαμε πεῖ σέ ἓνα παλιότερο μάθημα. *Κυριεύω* σημαίνει γίνομαι κύριος ἐνός πράγματος ἢ ἐνός προσώπου. Καί ὁ Ἀδάμ, στή συζυγία, γίνεται ὁ κύριος τῆς Εὐας· ἡ γυναῖκα εἶναι πλέον ὑπό τήν ἐξουσία τοῦ ἄνδρα.

Ἀπολογούμενος τρόπον τινά ὁ Θεός λέει στήν Εὐά: *«Ἐγώ μὲν ἐξ ἀρχῆς ὁμότιμόν σε ἐδημιούργησα, καί τῆς αὐτῆς ἀξίας ἐν ἅπασιν αὐτῷ κοινωνεῖν ἡβουλήθην»·* ἐγώ ἀπό τήν ἀρχή σέ δημιούργησα ὁμότιμον, δηλαδή τῆς ἴδιας ἀξίας, μέ τόν ἄνδρα, καί νά ἔχεις κοινωνία σέ ὅλα ἐλεύθερα· *«καί ὥσπερ τῷ ἀνδρί, οὕτω καί σοὶ τήν κατὰ πάντων ἀρχὴν ἐνεχείρισα»*, καί ὅπως στόν ἄνδρα, ἔτσι καί σ' ἐσένα σοῦ ἔδωσα ὅλη τήν ἐξου-

24. Βλ. *Μικρός Εὐεργετινός*, ἐπιμελεία Καλλινίκου Ἱερομονάχου Ἀγιορείτου, κεφ. 6ο, Ἅγιον Ὄρος - Ἀθῆναι 2002³, σσ. 89-90.

σία· «ἀλλ' ἐπειδὴ οὐκ ἐχρήσω εἰς δέον τῇ ὁμοτιμίᾳ, διὰ τοῦτό σε ὑποτάπτω τῷ ἀνδρί», ἐπειδὴ ὁμως δέν ἔκανες καλή χρήση αὐτῆς τῆς ὁμοτιμίας σου, τῆς ἰσότητος πού λέμε σήμερα, γι' αὐτό σέ ὑποτάσσω στόν ἄνδρα· «καί ἐπειδὴ οὐκ ἔγνων ἄρχειν, μάθε καλῶς ἄρχασθαι», καί ἐπειδὴ δέν ἔμαθες νά ἐξουσιάζεις, μάθε τώρα καλά νά ἐξουσιάζεσαι. «Βέλτιόν σε ὑπὸ τοῦτον εἶναι, καί ὑπὸ τούτου τὴν δεσποτείαν τυγχάνειν, ἢ ἀδείας ἀπολαύουσαν καὶ ἐξουσίας κατὰ κρημνῶν φέρεσθαι»²⁵, εἶναι καλύτερο γιὰ σένα νά εἶσαι κάτω ἀπὸ τὴν κυριαρχία τοῦ ἀνδρα, παρὰ νά ἔχεις τὴν ἄνεση καὶ νά ἀπολαμβάνεις τὴν ἐξουσία, καὶ τελικά νά ὀδηγεῖσαι στόν γκρεμό, δηλαδή νά γκρεμιστεῖς καὶ νά χαθεῖς· καλύτερα λοιπόν νά εἶσαι κάτω ἀπὸ τὴν ἐξουσία τοῦ ἀνδρα. Αὐτά λέει ὁ ἱερός Χρυσόστομος, βάζοντάς τα στό στόμα τοῦ Θεοῦ.

Ἀλλά καί στὴν Καινὴ Διαθήκη, παιδιά, ὁ ἀνδρας παραμένει ἡ κεφαλὴ τῆς γυναίκας καὶ ὁ κυρίαρχός της. Ἡ κυριαρχία τοῦ ἀνδρα δέν εἶναι δεσποτική· παραμένει ὁμως κυριαρχία.

Κοιτάξτε τί λέει ἐδῶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος: «ἡ δὲ γυνὴ ἵνα φοβῇται τὸν ἀνδρα»²⁶, καὶ ἡ γυναίκα νά φοβᾶται τὸν ἀνδρα. Ξέρετε πόση προσπάθεια ἔγινε νά ἐρμηνευθεῖ ἐκείνο τό «ἵνα φοβῇται»;... Καμμία ὁμως προσπάθεια δέν πρέπει νά γίνεῖ· τό ρῆμα ἐκφράζει ὅ,τι λέει τό ἴδιο, «ἵνα φοβῇται».

Δηλαδή νά φοβᾶμαι τὸν ἀνδρα μου;... θά ἔλεγε μιά γυναίκα.

25. Ὁμιλία εἰς τὴν Γένεσιν, ΙΖ', PG 53, 144-145.

26. Ἐφεσ. 5, 33.

Ναί. Τί εἶδους φόβος θά εἶναι αὐτός, θά τό δοῦμε. Καί μάλιστα αὐτό τό σημεῖο, ὡς περικοπή ἀποστολική, ὑπενθυμίζεται στό μυστήριο τοῦ Γάμου. Ἡ Ἐκκλησία τό τοποθέτησε στό μυστήριο τοῦ Γάμου σάν ἓνα ὁροθέσιο ὑπομνηματικό γιά τήν γυναῖκα γιά τό πῶς πρέπει νά κινεῖται.

Καί ὅτι πρόκειται γιά μιὰ ὑποτέλεια μέσα στόν χῶρο τῆς ἀγάπης, καί ὅχι μέσα στόν χῶρο τοῦ φόβου καί τῆς αὐταρχικότητος, ἀκοῦστε τί λέει γιά τόν ἄνδρα: *«Πλὴν καὶ ὑμεῖς οἱ καθ' ἓνα ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα οὕτως ἀγαπάτω ὡς ἑαυτόν, ἡ δὲ γυνὴ ἵνα φοβῇται τὸν ἄνδρα»* καί τά λοιπά.

Δηλαδή τό *«ἵνα φοβῇται»* δέν θά εἶναι μέσα σέ ἓναν χῶρο ἀνδρικῆς αὐταρχικότητος, ἀλλά μέσα σ' ἓναν χῶρο ἀγάπης τοῦ ἄνδρα πρὸς τὴ σύζυγο. Ἐδῶ εἶναι τό μεγαλεῖο. Ὁ σύζυγος ὀφείλει νά ἀγαπᾷ τήν γυναῖκα του, ἀλλά ἐκείνη ὀφείλει νά φοβᾶται τόν ἄνδρα της. Καί αὐτό εἶναι ἐκεῖνο πού θά τὴν κρατήσει ἀπὸ τό νά πέσει ἔξω· γιατί ἅμα αὐτό τό ξεπεράσει ἡ γυναῖκα, τότε θά πέσει ἔξω, θά πάει κατὰ κρημνῶν. Ναί, ναί, ἡ πείρα τό διδάσκει αὐτό συνεχῶς καί συνεχῶς. Συνεπῶς ὁ ἄνδρας ὀφείλει νά ἀγαπᾷ τὴ σύζυγο.

Κοιτάξτε ἓνα σημεῖο, πού λέει ὁ ἀπόστολος Παῦλος: *«Οὐδεὶς γάρ ποτε τὴν ἑαυτοῦ σάρκα ἐμίσησεν, ἀλλ' ἐκτρέφει καὶ θάλπει αὐτήν»*²⁷. Κανείς ποτέ δέν μίσησε τὴ σάρκα του, ἀλλά τὴν τρέφει καὶ τὴ θάλπει. Ἡ γυναῖκα σου εἶναι σάρκα σου· καὶ ἀφοῦ εἶναι σάρκα σου ἡ γυναῖκα σου, ὀφείλεις νά τὴν προσέχεις, καὶ

27. Ἐφεσ. 5, 29.

ἐκεῖνη ὀφείλει ὑπακοή καί φόβο.²⁸

Καί τί ἀπάντηση δίνει ἡ σύγχρονη γυναίκα σ' αὐτά πού σᾶς εἶπα, καί πού τά λέει ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ καί ἡ πατερική ἐπίσημη ἐρμηνεία τῆς Ἐκκλησίας, σέ αὐτό πού ὁ Θεός ὀρίζει;

Πρῶτον. Στρέφεται, ἡ γυναίκα, πρὸς τόν πολιτικό γάμο, καί ὄχι πρὸς τόν θρησκευτικό, γιὰ νά μὴν ἀκούσει τό «*ἡ δὲ γυνὴ ἵνα φοβῇται τὸν ἄνδρα*»! Τό εἶδα δημοσιευμένο στήν ἐφημερίδα ἀπὸ μία φεμινιστική προσπάθεια, ἐδῶ στή Λάρισα. Ἐπιτέλους, λέει, δέν θά ἀκοῦμε πιά ἐκεῖνο τό φοβερό, «*ἡ δὲ γυνὴ ἵνα φοβῇται τὸν ἄνδρα*»! Εἶδατε; Καί στρέφεται πρὸς τόν πολιτικό γάμο ἡ γυναίκα γιατί δέν θέλει νά τό ἀκούσει αὐτό!

Δεύτερον. Ζητάει ἰσοτιμία τῶν φύλων, μέ τήν κατάργηση τῆς ἀνδρικής ἐξουσίας ὡς κεφαλῆς τῆς οἰκογενείας. Πῶς ἐκφράζεται αὐτό; μέ τή διατήρηση τοῦ πατρικοῦ ἐπιθέτου. Ὁχι, λέει. Γιατί νά πάρω τό ἐπίθετο τοῦ ἄνδρα μου; Θά ἔχω τό ἐπίθετο τῆς μάνας μου καί τοῦ πατέρα μου, ἢ τοῦ πατέρα μου τό ἐπίθετο, καί ἔτσι δέν εἶμαι κάτω ἀπὸ τήν ἐξουσία τοῦ ἄνδρα. Ἡ θά φορέσω καί παντελόνια, βρέ ἀδελφέ, νά ἐξισωθῶ μέ τόν ἄνδρα, γιὰ νά μὴ δείξω πουθενά τή δική μου ὑποτέλεια κάτω ἀπὸ τή δική του ἐξουσία.

Τρίτον. Ζητᾷ ἡ γυναίκα ἐλεύθερες καί μὴ ἐλεγχόμενες σχέσεις μέ ἄλλα ἀνδρικά πρόσωπα μέσα στόν γάμο της! Θυμηθεῖτε ὅμως ἐκεῖνο πού γράφει ἡ Πρὸς Διόγνητον ἐπιστολή, ὅτι οἱ Χριστιανοὶ «*τράπεζαν κοι-*

28. Βλ. ἁγ. Νεκταρίου, Μητροπολίτου Πενταπόλεως, *Περὶ τοῦ τίς ἡ ἀληθὴς ἐρμηνεία περὶ τῆς ῥήσεως τοῦ Ἀποστόλου Παύλου «ἡ δὲ γυνὴ ἵνα φοβῇται τὸν ἄνδρα»*, ἐκδ. Ἀνάπλασις, Ἀθήναι 1902.

νήν παρατίθενται, ἀλλ' οὐ κοίτην»²⁹. Οἱ Χριστιανοὶ παρὰ θέτουν κοινὸ τραπέζι, ἀλλὰ ὄχι κοινὸ κρεβάτι. Σήμερα ἡ γυναῖκα λέει: *Ὁχι! Καὶ κοινὸ τραπέζι, καὶ κοινὸ κρεβάτι!...* Ἐκφραση αὐτῆς τῆς ἀντιλήψεως; ἡ ἀποποινικοποίηση τῆς μοιχείας. *Τί θὰ πεῖ ὅτι πρέπει νά τιμωρηθῶ γιατί ἔχω ἕναν φίλο;* λέει ἡ γυναῖκα, *γιατί ἔχω μία φίλη;* λέει ὁ ἄνδρας. Ἀποποινικοποίηση λοιπόν τῆς μοιχείας, δηλαδή μὴ τιμωρούμενη πιά ἡ ἁμαρτία, ἡ ἐνοχή τῆς μοιχείας! Κοινή λοιπόν κοίτη, κοινὸ κρεβάτι!

Τέταρτον. Ἐλεύθερες προγαμιαῖες σχέσεις. Λένε: *Τί θὰ πεῖ ἀγνότητα; Αὐτὰ εἶναι προλήψεις τοῦ παρελθόντος. Θὰ προχωρήσουν οἱ σχέσεις καὶ πρὸ τοῦ γάμου... καὶ τὰ λοιπά!*

Πέμπτον... Ἑκτον... Ἑβδομον... Πέρασε ἡ ὥρα!

Ἀκοῦστε τώρα τίς συνέπειες, πού ἀναφέρει ὁ ἱερός Χρυσόστομος. Τό ἀποτέλεσμα ξέρετε ποιό εἶναι, ὅταν ἡ γυναῖκα δίνει τέτοια ἀπάντηση στὸν Θεό, πού τῇ βάζει σέ κάποια ὅρια ὑποτελείας κάτω ἀπὸ τὸν ἄνδρα; Αὐτό πού εἶπαμε· τό «κατὰ κρημνῶν φέρεσθαι», θὰ φέρεται κατὰ κρημνῶν! Καὶ πράγματι, ἡ σύγχρονη γυναῖκα, ἥ τό δέχεται ἢ δέν τό δέχεται, ὁδηγεῖται στὸν γκρεμό!

Ἐπειδὴ λοιπόν τὰ πράγματα εἶναι σοβαρά, θὰ πρέπει νά σημειώσουμε καὶ κάτι ἀκόμη πρὶν τελειώσουμε.

Ἡ σύγχρονη γυναῖκα, ἡ σύγχρονη χριστιανή τώρα γυναῖκα, βεβαίως δέν θὰ ᾔθελε νά ζεῖ τέτοιες θέσεις· παρὰ ταῦτα, ἀναπνέει τὸν φεμινιστικὸ ἀέρα, καὶ δέν

29. Πρὸς Διόγνητον, V, 7, PG 2, 1173C.

παραιτείται από τον έγωισμό και τή στάση της για μία απόλυτη χειραφέτηση! Γι' αυτό, παιδιά, –μέ λύπη μου σᾶς τό λέω αυτό– έχουμε φοβερές συγκρούσεις τῶν συζύγων, τῶν χριστιανῶν συζύγων, μέσα στά χριστιανικά σπίτια, ἐπειδή ἡ γυναίκα ἀναπνέει αὐτόν τόν φεμινιστικό ἀέρα, καί ἔχει πάρει τό μυαλό της ἀέρα! Εἶναι ἀληθινή συμφορά!

Πιστέψτε με –ἐκκληση κάνω στήν ἀντίληψή σας, πρὸς τίς κοπέλες– ἐάν ἡ χριστιανή σύζυγος καί ἡ χριστιανή μητέρα δέν ὑποταχθεῖ στόν ἄνδρα της μέ τήν ὑποταγή πού θέλει ὁ Χριστός, δέν θά μπορέσει ποτέ νά εἶναι εὐτυχισμένη καί ποτέ ἐπιτυχημένη. Καί γιά νά εἶναι ἐπιτυχημένη καί εὐτυχισμένη, θά πρέπει νά ἀκολουθήσει ἐκεῖνο πού λέει ὁ Θεός –καί ὅ,τι θέτει τό Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀμετάθετο: «ἵνα φοβῇται τὸν ἄνδρα»!

Τότε ἡ γυναίκα, ἡ χριστιανή σύζυγος, πού θά ἔχει τήν ἀγάπη της, θά ἔχει καί τόν λόγο της, θά πεῖ καί τή γνώμη της –δέν θά εἶναι σκλάβα... πρὸς Θεοῦ! ἔχουμε δυστυχῶς μία πολύ ἄσχημη εἰκόνα τῆς χριστιανῆς συζύγου μέσα στό σπίτι– τότε ἡ γυναίκα, ἂν τό καταλάβει αὐτό καί τό διασαφήσει μέσα της καί τό βάλει σάν πρόγραμμα στή ζωή της, τότε θά ἔχει τήν εὐλογία τοῦ Θεοῦ. Καί τό σπουδαιότερο· τότε καί μόνο ἡ χριστιανή σύζυγος καί μητέρα θά σωθεῖ!

Κυριακή, 3 Μαρτίου 1985